

ВІВТОРОК

19 Листопада 1968 р.

Ціна 2 коп.

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

У К А З
ПРЕЗИДІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Про скликання Верховної Ради
Української РСР

Президія Верховної Ради Української РСР
постановляє:

скликати четверту сесію Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки сьомого скликання 18 грудня 1968 року в м. Києві.

Голова Президії Верховної Ради Української РСР **Д. КОРОТЧЕНКО.**
Секретар Президії Верховної Ради Української РСР **А. ЗЛЕНКО.**

м. Київ, 15 листопада 1968 р.

НАРАДА ІДЕОЛОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Вчора в Кіровограді відбулася обласна нарада ідеологічних працівників, в якій взяли участь секретарі райкомів і міськкомів партії, які віддають питаннями ідеології, завідуючі відділами пропаганди і агітації райкомів і міськкомів партії, секретарі райкомів і міськкомів комсомолу, редактори міськрайонних газет, завідуючі районними відділами культури.

З доповіддю про розгортання масово-політичної роботи, спрямованої на забезпечення виконання Постанови жовтня 1968 р. Пленуму ЦК КПРС, виступив завідуючий відділом пропаганди і агітації обкому КП України О. К. Пискунов.

В роботі наради взяли участь секретарі обкому партії М. М. Кобильчак і Н. П. Сухаревська.

В КОСМОСІ — «ПРОТОН-4»

16 листопада в СРСР за допомогою потужної ракети-носія успішно здійснено запуск найбільшої у світі автоматичної наукової космічної станції «Протон-4». Загальна вага корисного вантажу, виведеного на орбіту (без останнього ступеня ракети-носія), становить близько 17 тонн. Вага наукової апаратури станції — 12,5 тони.

Станцію виведено на орбіту з апогеєм 495 кілометрів і перигеєм 225 кілометрів.

(ТАРС).

ХТО не закохувався у розмаїту українську пісню? Деякий час мені довелося жити за межами України, і я згадував, як годинами просиджували мої друзі — росіяни, башкири, татари — біля радіоприймача, відшукуючи концерт українських артистів, а коли знаходили, все в кімнаті гуртожитку завмирало, всі слухали мрійливу мелодію, що захоплювала цілком, переносила у степовий край, де в будинках, обсаджених кучерявими садками і племінючими мальвами, живуть люди, здатні творити таку красу.

І пісня, і квітники, і чепурні будинки — все це потяг степовиків до прекрасного, бажання бачити у звичайному хвилююче і не лише бачити, а й зробити із буденного святкове, красиве.

В кінці греблі шумлять верби,
Що я насадила...

Прислухайтесь до цієї пісні, що зринає увечері над Пантазіївкою, і повікається, хто співає її. Вам скажуть: то дівчата з комсомольсько-молодіжної повертаються додому. А пісню цю вони вподобали, бо їй справді над ставом зашуміли верби, а насадили їх Валя Криворучко, Галя Середюк, Валя Максименко, Шура Черкас, Оля Войтович, Ліда Берестовська разом з комсомольцями села.

Друзів вибирають по уподобаннях, а уподобання у дівчат одне: краса в житті, краса у стосунках, краса праці. Працювати вони вміють, уся область знає комсомольсько-молодіжну групу з

МТФ колгоспу імені Дзержинського Знамянського району. А ось над тим, як зробити все село красивішим, дівчата задумувались не раз.

Гарну справу варто лише почати, а люди завжди підхоплять, допоможуть. Одного разу тітка Віра Розлач, літня доярка, зупинилася на порозі ферми та й руками сплелася:

— Ластівочки ви ж мої...

А «ластівочки», заляпані вапном, вже закінчували білити стіни. Квіти, принесені з дому, довершили картину: приміщення ферми засяло, заусміхалося вимитими шибками.

— Незабаром прибіємо табличку: «Витирай ноги!» — жартують дівчата.

Гарний початок — половина справи. Прив'язді у Пантазіївку вас зустріне не алея струнких тополь і осокорів. Той, хто не був у цьому селі, відразу здогадається, що тут живуть люди, які розуміють красу, шанують природу. А вже потім у селі розкажуть, що це комсомольці під час суботників створили це зелене диво.

«Не лише в хаті живе мо...». Ці слова однієї з комсомолок підхоплювали і перефразували хлопці і дівчата села, але зміст залишався один: «Наше село — наша оселя. Пишатися ним мають старі і малі».

А тому, коли секретар колгоспної комсомольської організації Леонід Криворучко якось натякнув, що треба б допомогти на будівництві будинку

ку тваринника, дівчата загомоніли:

— От де концерти влаштувати!..

— І телевизор там поставимо.

Він уже стоїть, телевизор, у новому приміщенні будинку тваринника, обставленому сучасними меблями. Цей будинок швидше можна назвати гарним клубом, а дівчата і хлопці влаштовують в ньому репетиції. Чуєте: У вербах плакучих Краса незрівнянна... І у вербах, і в тополіній алеї, і в будинку тваринника, і в квітах, що викохуються на фермі, і в містечку механізаторів, яке прикрасили дівчата, і найбільше у них самих, у їх праці — ця краса.

В. ШАРІЙ,
спектор «Молодого комуніста».
Знамянський район.

Шумлять верби...

В поході за культуру села — комсомольці артілі імені Дзержинського

На фото: дівчата з комсомольсько-молодіжні — Валя КРИВОРУЧКО (справа) і Галя СЕРЕДЮК

СЬОГОДНІ — ДЕНЬ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК І АРТИЛЕРІЇ

БІЛЯ РАКЕТИ залишилися троє. Командир, замполіт і молодий капітан з орденом Червоної Зірки на вигорілій гімнастичній стрічці. Ніби прощаючись з багатометровим велетнем, люди кинули останній погляд на ракету, на пускову установку. А гучномовець продовжував відряджувати час: до старту дві хвилини... одна... ну хві!

...Сашко був тоді зовсім малий, однак пам'ять зберегла той осінній світанок воєнного року і неспіваний, невпевнений стукіт у двері. В будинку всі зразу проснулись — і мати, і батько, і він, Сашко. Мати кинулася в сні, загриміла засувом. Сашко побачив на порозі свого брата Володимира, який опирився на млиницю.

— Відвоювався Володька, — гірко проговорив батько.

І він, і хлопчики, його товариші, мріяли в ті дні

стати тільки військовими. Вони бачили, якими героями з орденами і медалями на грудях приходили додому селяни, їх сусіди.

Шли роки. Давно відгриміла війна. Та Олександр як і раніш, мріяв надіти гімнастичку. А коли підійшов час закінчувати школу, пішов до військомату: вибрати училище. Вибрав військово-училище льотчиків. Та на місці раптом виявилось: не підходить Кисельов до пілотної справи, шось із здоров'ям. А тому запропонували хлопцеві стати авіаційним техніком. Він подумав та й погодився. І повила його дорога в далекій Іркутськ, до авіаційно-технічного училища...

Одного разу настав той щасливий день, коли перший лейтенантом Олександром Кисельовим відкрилась чудова перспектива — авіаційний полк і робота біля стрімких сріблястих машин... Але доля в

лодих колгоспників і робітників справжній бійці, спеціалісти-ракетники екстра-класу. На всіх інспекторських і інших перевіркох робота його підрозділу оцінювалася із задоволенням. Тепер, як і в училищі колись, він знав тільки один бал — відмінно. Незабаром на погонах Кисельова заблищала новенька третя зірочка. І йому самому стало інтро здаватися, що в частині він уже давним-давном.

Зелене металічне тіло стратегічної розпростерлося на платформі, як на операційному столі. Відкинуті полотна чохлав ще більше посилюють асоціацію з операційною. Капітан, таж, тепер уже капітан О. С. Кисельов, кавалер ордена Червоної Зірки (була і в його біографії година, що вимагала неабиякої мужності, витримки, відваги), керує підготовкою ракети. Його підлегли, як лікарі, вислуховують, вистукують її металічне тіло. Сьогодні ж вони прощаються з ракетою. А поки що йде генеральна репетиція цього запуску. Одне за другим слідує розпорядження. На табло загоряються світлові транспаранти готовності. Останнім попередженням звучить над стеною сирена. Ось вона, стратегічна. Гостро відточеним олівцем підтирає біде небо. Ше сотня, друга секунд, і воєнною крапкою прориніє вона горизонт, піде за тисячі кілометрів, щоб поразити учбову ціль.

Капітан Кисельов дивиться на непохитне ще тіло ракети і уявляє собі, як там, у бункері за командою «Пуск!» опиратор з сидіння вдавлює чорну гофривану кнопку в панель пульта, і зараз же починають блимати транспаранти, що оновіають про включення різних систем на борту ракети. Загоряється останній напик, і...

Страшний гуркіт прокоується над степом. Море яскравого полум'я вихлопується із сопла, вмиль затоплює і пускове обладнання, і ракету на ньому. І тут же цей черговий сплеск перетворюється в чорну густу хмару, з якої рветься в зеніт воєнна стріла стратегічної. Ось вона уперлася в небозвід і розтанула, розчинилася в голубому просторі стратосфери.

Капітан опускає бінокль. З блідажів, з укриттів вибігають солдати, намагаючись роздивитись у блакиті неба невидиму вже крапку ракети. А по гляденькі, як стіл, і прямий, як стріла, бетонці поз солдат прямо до старту лобатий тягач уже тягне довгу, з декількох секцій, платформу з вкляденою на весь ріст у чохол новою ракетою. Тією, що незабаром стане на ще не захололому пусковому «столі» у повній бойовій готовності.

Ю. ПЛАТОНОВ,
Н-ський ракетний полігон.

СТРІЛА СТРАТЕГІЧНОЇ

особі кадровиків розпорядилася ним по-іншому. Молодий офіцер був відправлений у розпорядження ракетних військ стратегічного призначення.

Після місяця служби він вже знав: солдатів, йому підлеглих, — золото, безцінні віртуозипрактики. Та одного разу його кращий боець «спіткнувся» на теоретичному висновок. Офіцер почав уважніше спостерігати за іншими солдатами і скоро впевнився, що їх теоретична підготовка могла б бути й повнішою. Так у його підрозділі виник гурток військово-технічних знань. Для бажаних. У північній від служби час. Але приходили всі. Віа ці заняття Кисельов у формі семінарів, в процесі підготовки до них поглиблюючи власні знання, радячись з визнаними в частині авторитетами по ракетній техніці.

А потім лейтенант став у частині старожилком. З усмішкою згадував він хвилювання перших днів служби і трошечки співчував вчорашнім винуваткам. І солдати, з якими він починав, розіхалися уже по домівках. Він дівчі прийняв норе поповнення. Майже всі хлопці були із середньотехнічною освітою. Але з ними доводилося, звичайно, багато возитися, перше ніж виростили з цих вчорашніх школярів, мо-

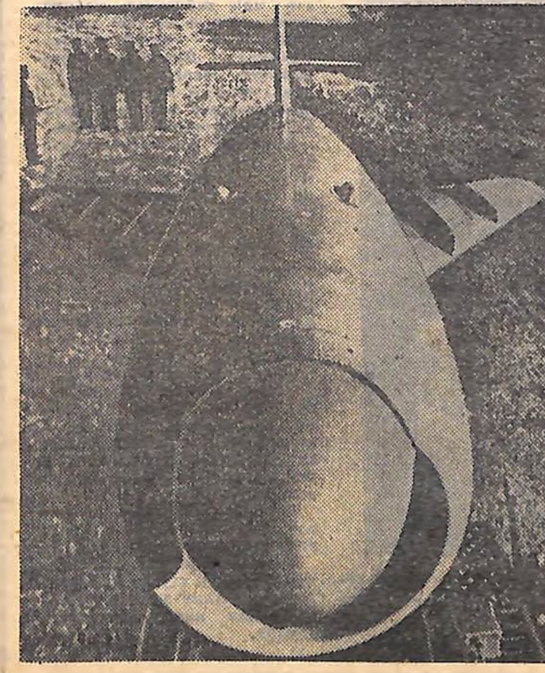
ПРОПАГАНДА ЛЕНІНСЬКОЇ СПАДЩИНИ

ПЛЕНУМ ПРАВИЛЬНИХ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВА «ЗНАННЯ»

Відбувся пленум обласної організації товариства «Знання», на якому розглянуто питання про підготовку до 100-річчя з дня народження В. І. Леніна. З доповідями на пленумі виступили голови правління Кіровоградської міської та Олександрійської районної організації.

В обговоренні доповіді взяли участь голова обласної секції міжнародних відносин О. І. Казаріна, доцент Кіровоградського педагогічного інституту Г. Я. Макогон, завідуючий Будинком атеїзму П. М. Дмитренко, керівник лекторської групи обкому ЛКСМУ В. В. Чабаненко та інші.

Пленум прийняв постанову, спрямовану на подальше підпшення масової пропаганди ленінської спадщини серед трудящих області.

На цьому фото — краші доярки з комсомольсько-молодіжної ферми імені XV з'їзду ВЛКСМ колгоспу «По шляху Леніна» Голованіського району Олександра Кабацюра, Євдокія Манчук, Ольга Піддубняк та Лідія Кабацюра. Фото Г. УДОВИЧЕНКА.

М'Я Михайла Алексєєва широко відоме радянському читачеві. Кілька книжок оповідань, повісті «Дивізіонка», «Кардох», «Хліб — імениник», романи «Солдати», «Вшестцевий омут».

На Кіровоградщині народжувалися сторінки «Автобіографії» мого блокнота і роману «Солдати», про події Великої Вітчизняної війни на території області — сторінки повісті у новеллах «Дивізіонка».

Гортаємо книгу «Солдати». «Біля

ДО 25-РІЧЧЯ ЗВІЛЬНЕННЯ КІРОВОГРАДЩИНИ ВІД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ

вола незабаром з'єдналася з танковою групою».

І далі: «Дивізія генерала Сизова, що входила до складу цієї армії, зайняла оборону в районі Нового Стародуба і Олександрівки (Петрівського району — В. Ч.). Штаб її розмістився в невеликому селі з привабливою назвою Весела Зірка, хоч у цьому було зовсім не весело — німці щодня бомбардували сільце».

Потім: «На протязі грудня гвардійська армія здійснила операцію, яку в офіційних зведеннях завжди називають боями місцевого значення. В результаті багатоденних вмотуючих сутичок з ворогом за окремі населені пункти, висоти, дороги і численні в цих місцях лісосмуги і невеличкі гаїки радянські війська підійшли до Кіровограда — крупного обласного і промислового центру України. Тут армія зупинилась і почала готуватися до штурму міста».

Дивізія Сизова розташувалась у великому селі Вербулжці...»

В бібліотечі журналу «Советский воин» вийшла книга документальних новел Михайла Алексєєва «Хороші мої люди...» Відкривається книжечка людиною «Калмиківка», під назвою — епіграф: «В ознаменування нашого перебування в селі Калмиківка Кіровоградської області, 2-й Український фронт, 25 січня, 1944 рік. Ан. Дубицький».

Читаємо: «...Саме в Калмиківці відбулися події, які сколихнули господарство імені першодрукаря Івана Федорова», як жартома прозвали ми свою редакцію».

Розташувались ми там, як і завжди, в одному дворі. Друкарська машина — у півторатонні, а ми самі — в хаті разом з її господарями. У них було двоє синів: старшому років п'ятнадцять, молодшому — десять. Молодший — улюблений матері і батька».

Одного разу в надвечір'я повертався я зі штабу армії, везучи на підводі рулон паперу. Постричався з легкою машиною, що йшла з Калмиківки. Вгледів у ній начальника політвідділу: він схилився головою до шифра. «Чи не п'яний підполковник?» — коннула недобра думка. Однак незабаром все з'ясувалося. Виявляється, на Калмиківку німці здійснили масований наліт і сильно бомбардували її. Напочатку був дуже конужений, і тепер його носили в армійській госпіталі».

Потерпіло і наше завжди веселе господарство. Хага згоріла. Господарі ходили по дзору самі не свої. Молодший син ревів. Старший мовчав, як робив усі свої справи, відбивав поміж обгорілими кроквами мішечки і складав їх в одному місці. Тільки сердито і тихо сопів.

Потім залишив свої діла і зовсім несподівано для всіх нас запитав, звертаючись до Дубицького, якого встиг полюбити».

— А газета вийде?
— Не вийде, — відповів Андрій.
— Чому ж вона не вийде?
— Розбило осколком друкарську машину».

Ніколи раніше я не бачив, щоб лице хлопчика так пасмуріло.
— А як же... як же... зарар? — розгублено пробурмотів він.
— Спробуємо мідремонтувати, — сказав Андрій неспівнено».

Вирішили відрядити мене в армійську артмайстерню, що знаходилась у тількино звільненому нами Кіровограді».

Іван — так звали старшого хлопця — попросив:

— Візьміть і мене з собою.
Забачили його папірцем, який застудував, що хлопчина наш працівник, і ми рушили».

Іхав я до майстерні з великим сумнівом: чи до нашої машини буде артилерійським майстром, коли так багато пошкоджених гармат, автоматів і кулеметів? Та я помилюся. Приємно знайомивши мене два найкращих майстри, не ухажуючи начальницьких вказівок, відклали всі свої справи і дві доби підряд, беззмінно і без відпочинку, мудрували над старою «американкою». Іван домагався їм, кожного разу не задрімавши за ці дві доби».

А на третій день, коли знову побачив світ наш «Богатырь», Іван схопив кілька свіжих номерів і оббів з ними всю Калмиківку».

Андрій же Дубицький, щасливий настільки, що не шпингав нас своїми ядухими словами, мене, очевидно, в знак особливої симпатії, ошасливив блокнотом з написом, взятим в епіграф цієї замітки».

Чому згадався мені цей епізод ніни, чому такий великий проміжок часу? Вірогідно, були адже й інші, більш яскраві і більш важливі епізоди?..
Зрозуміло, були. Але те, як трудилась артилерійські майстри, ремонтуючи нашу друкарську машину, і як хвилювався маленький від журналістики український хлопчина, очікуючи свіжого газетний лист, здалось мені, тайло великий смисл».

Ось, власне, і все».

Хотілося б дізнатись, ким став хлопчина Іван? Журналістом? Інженером? Цікаво було б, щоб той, що став героєм новели, названої іменем його села, відгукнувся!

Михайлу Алексєєву незабаром 60. Перо його творче любовно виводить рядки нових задумів».

Працює письменник головним редактором журналу «Москва», змінивши на цьому посту передчасно померлого нашого земляка, одного з перших комсомольців Новомиргородського району, письменника Євгена Поповкіна».

Володимир ЧАБАНЕНКО, краєзнавець.

СЛЪОЗИ Й ОСЕЛЕДЕЦЬ

В магазині—черга. Стоять чоловіки, дівчата, кілька повновидих жінок. З цього гурту раптом:

— Ви тільки подивіться, ви тільки послушайте: ця дівчина підвинула на мене голос... Я просила дати отого здорового оселедця, вона ж мені у відповідь: «Не морочте, тітонько, мені голови. Я й так за день її запаморочила...»

Це — в гастрономі, що на вулиці Леніна. Я стояла осторонь, спостерігала, як продавець Віра Косенко обслуговувала людей. Перед цим жінка, якій «зіпсували настрої», сказала: «Мені гарненьких. Щоб були жирні і невеличкі...» Після цього зарепетувала:

— Та що ти, що ти, дівчино, спішиш!.. Ти вибери мені рівніші... Це дуже великий... А оцей оселедець якийсь скарлючений...
Продавщиця, звісно, увірвався терпець. І вона одрізала:

— В мене ж, тітонько, в цьому ящику всі оселедці однакові. Продаватиму все підряд. Не подобається вони вам, — будь ласка, — шукайте в іншому магазині...
А жінка образилася:
— Ти дивись, яке зелене! Ану, книгу скарг. Я прочув тебе, як розмовляти з покупцями...
Дівчина випустила з рук оселедці. На її очах з'явилися слъози. Вона подивилася на нервову жінку, промовила:

— Ну що я вам такого зробила?
А в сусідньому овочевому магазині бачила подібне: дебеда молодиця просила вибрати їй найзеленіших огірків, бо їй треба законсервувати їх по рецепту, про який вона вичитала в книжці».

Продавщиця не стерпіла:
— Ідіть в інший магазин. Там є зелені. А в нас з наслідками».

Коли б чула лише покупця, зробила б висновок, що дівчина-продавець нагубила жінці.
А тепер стою і думаю, хто з них має рацію? Жінка хотіла якнайкращих огірків. Це й природно. Але ж дівчині треба продати всі овочі, які були

визначені доброякісними. Справді, доброякісними. Тільки окремі огірки були дещо поживлими».

Незабаром — інший випадок. Цей уже в гастрономі № 3. Зайшла, попросила печива. Молода продавщиця якраз розмовляла з подругою про модні плаття. Нарешті, дівчина почула мій голос.

— Зараз, зараз... Скільки вам?

— Двісті грамів.
Байдуже подивилася на мене. А потім звернулася до подруги:

— Дай їй...
Білява продавщиця, якій подруга доручила обслужити мене, зустріла мій погляд.

— Пробачте, будь ласка... Але в нас є краще пе-

КОМСОМОЛЬСЬКА СЛУЖБА ПОБУТУ

чиво. І такої ж вартості. А це...
Того ж тижня в гастрономі № 6 бачила, як чоловік купував «краківську». Він метушився. Взявши ковбасу, швидко вийшов з магазину».

А наступного дня яось так сталося, що я знову побачила його в цьому гастрономі. Продавець Тетяна Бушковська повертала гроші розгубленому покупцеві...
Ото ж я й думаю: все залежить не тільки від продавця. Недаремно в багатьох магазинах видно напис: «Продавець і покупець! Будьте взаємно ввічливими!»

Справді, не завжди все залежить від продавця. Коли він роздратований, то треба, мабуть, ще подумати, чому так сталося. Адже часто-густо в продуктових магазинах дівчата годинами носять ящики з овочами чи ковбасами, стомлюються. І після цього чують:

— Та що ти даєш мені, дівчино? Вибери найкращі...
Р. МАРЧЕНКО, робітниця заводу «Червона зірка».

А газета вийде?

ганку, наповнений тихим сумом, звучав голос Якіма:

Темніють доти
Чужі навпроти —
Нічого більш нема.
А там десь, вдома,
Весна знайома,
Зелені руки підійма.

— Хороші вірші. Ти написав? І чому по-українськи?

— Ні, Сержант один. Вчора в «Советском богатыре» прочитав...
І при м'ятка розшифровка, що сержант той — Олександр (Олесь) Гончар — автор відомої трилогії «Прапороносці». В той час був у Румунії в одній з наших дивізій і часто виступав у газеті зі своїми віршами».

Між іншим, у своїх «Прапороносцях» Олесь Гончар має на увазі ту ж дивізію, що й Михайло Алексєєв у «Солдатах»: вони були однополчанами».

Назви населених пунктів Кіровоградщини стрічаємо в главі першої книги «Солдатів», що має назву «Грізне літо»:

«Відірвавшись на кілька десятків кілометрів від піхоти, танки застрягли в непролазному багні, зупинились і на довершення всього були відірвані німцями біля початку клину, десь під Новою Прагою».

Гвардійську сталінградську армію спішно кинули на допомогу танкістам. Зім'явши оборону противника,

ПЛЕНУМ ЦК КПЧ ЗАКІНЧИВ РОБОТУ

ПРАГА. (ТАРС). Агентство ЧТК передало комітету про роботу Пленуму ЦК КПЧ, який проходив у Празі 14—17 листопада. На Пленумі було заслухано доповідь Першого секретаря ЦК КПЧ О. Дубчека «Головні завдання партії на найближчий період», проведено дискусію по цій доповіді і прийнято рішення».

ЦК КПЧ схвалив проект постанови про перенесення строку скликання надзвичайного XIV з'їзду КПЧ. У постанові зазначається, що Президія ЦК повинна внести протягом 1969 року пропозицію про скликання надзвичайного XIV з'їзду. Пленум вважає, що установчий з'їзд комуністів чеських областей повинен відбутися лише після XIV з'їзду партії».

Затверджено проект положення і функції бюро ЦК КПЧ по керівництву партійною роботою в чеських областях і постанову про створення бюро Центральної Контрольно-Ревізійної Комісії КПЧ по роботі партії в чеських областях. Утворено бюро ЦК КПЧ по керівництву партійною роботою в чеських областях. Його головою обрано Л. Штроугала».

Пленум задовольнив прохання З. Млнаржа про увільнення його від керівних функцій у ЦК партії».

Пленум додатково обрав секретарями ЦК В. Біляка, Я. Гетеша, М. Кемпни, Ф. Пенца і Л. Штроугала, який одночасно був затверджений членом Президії ЦК КПЧ».

Пленум створив виконком Президії ЦК КПЧ, до складу якого входять: О. Чернік, О. Дубчек, Е. Ербан, Г. Гусак, Ш. Садовський, М. Смарковський, Л. Штроугал, Л. Свобода».

Наприкінці роботи Пленум обговорив і прийняв проект резолюції про головні завдання партії на найближчий період».

Братськ продовжує будуватись. Жилі квартали ростуть з великою швидкістю, рухаючись у бік штучного моря на Ангари. 90 — 100 тисяч квадратних метрів житлової площі щорічно здають будівельники міста.
На знімку: будівництво житлових будинків в Братську. Фото В. БЕЛОКОЛОДОВА. (АПН).

МОЛОДІЖНІ НОВИНИ

● **ДОНЕЦЬК.** Понад п'ятсот старшокласників, молодих робітників стали слухачами нового, створеного на громадських засадах учбового закладу шахтарської столиці Тих, хто мріє зайнятися медициною, запросив на свої заняття університет «Юний медик». Викладачі Донецького медінституту створили його для популяризації новин науки і ознайомлення юнаків і дівчат з їх майбутньою професією».

Протягом року перед слухачами університету виступають з лекціями професори, доценти, лікарі медичних закладів».

16 листопада у Жовтисовому Палаці культури м. Києва зібралися ті, хто працював влітку цього року на будовах Київської, Чернігівської, Кустанайської, Тюменської та інших областей нашої країни. Обласний зліт студентських будівельних загонів Київщини відкрив перший секретар обкому комсомолу К. І. Масик. Бригадири кращих будівельних загонів рапортували про виконану роботу».

Переможцям змагання були вручені перехідні прапори, вінпели і грамоти ЦК ВЛКСМ. Учасники зльоту прийняли звернення до студентської молоді про гідну зустріч 100-річчя з дня народження В. І. Леніна».

(РАТАУ).

Люди виходять у ніч

К. БЕРЕСТ

(Продовження. Початок в № 123, 124 — 125, 127, 133, 136, 137, 138).

11. «РЕМОНТНИКИ».

— Хлопці, — сказав Вовченко, — не бачу роботи. Набили вас в депо до чорта, а толку мало.

— Хіба ми не працюємо? — підкреслюючи останнє слово, обізвався Валентин Бондаренко.

— Це все дрібниці. Так всі працюють, — продовжував Вовченко. — Необхідно виробити надійний і досить безпечний спосіб виведення із строю паровозів.

— Оголошити конкурс раціоналізаторів, — запропонував посміхаючись Павло Чорноморець.

— А що? Серед своїх хлопців можна, — підтримав його Віктор Благодар.

Через деякий час «раціоналізатори» зібралися у Валентина Бондаренка. Одногослоно було прийнято пропозицію «авторського колективу» у складі Бондаренка, Чорноморця і Мурзіна, які розробили оригінальний, сміливий і надійний спосіб псування паровозів.

Барчевський поступово, щоб не викликати підозри у німців, звів їх в одній бригаді арматурників. Дав час на опрацювання всіх деталей «ремонтів» і ось прийшов подивитися на їх роботу. Він повільно йшов вздовж верстаків, іноді зупиняючись поговорити з тим чи іншим робітником, бригадиром, майстром, а сам уважно спостерігав, як на крайню канаву вкотили на холоду промивку «піддослідний» паровоз.

Бригада — Бондаренко, Чорноморець, Ласкавий, Полтавчук, Мурзін і Рачкован — швидко відкрила величезний чатуний круг, що прикривав передню топку, і приступила до ремонту колектора. Переконавшись, що все йде у відповідності з зарані розробленим планом, перекладач ще трохи побродив по цехах і пішов у контору.

Через декілька днів знову навідався до цього паровоза. Ремонт був закінчений. Наступні найвідповідальніший момент — заміна машини приймальної комісії, що складалася з німецьких майстрів. Кожен з них перевірив свої вузли і розписався в акті. Залишався останній, який повинен був перевірити котла. Барчевський зупинився перед локомотивом так, щоб одночасно бачити арматурників, що стояли перед відкритими дверцятами передньої топки, і німця у будні машиніста, з-за плеча якого виглядав Валентин. Зараз все залежало від Мурзіна. Павло хвилювався: «А раптом німець обернеться і помітить, що робить Валентин?» Ось німець відкрив кран і почав підвищувати тиск у трубах... У цей час голова Мурзіна зникла. «Повернув регулятор, — догадався Павло. — Тільки б фашист не обернувся». Німець не відривав погляду від манометра. Якщо труби погано розвальцьовані, то зараз вони почнуть пропускати воду, але Мурзін за спиною німця перекрив воду, і вона циркулює тільки до манометра.

МИХАЙЛО САВОЩИК

Гут! — німець закрив кран, не помічаючи як за його спиною Валентин в цей час відкриває регулятор. На приймальний акт зіг останній підпис, і паровоз вкотили з депо.

Коли навантажений боеприпасами состав, під який подали цей паровоз, зупинився на перегоні Мала Виска — Новомиргород, від течі в трубах котла, вивуватись знайти уже було неможливо. Паровоз, згідно всіх документів, був відремонтований високоякісно.

Барчевський слідкував, як німці реагують на кожну аварію, в чому вбачають її причини, щоб вчасно попередити товаришів.

* * *

— Хайль фюрер! — з дурнуватою виразом обличчя викнув уперед руку Валентин при появі Вовченка.

— Перестань валяти дурня, — сказав Павло. — Є серйозна розмова.

— Ти що, у свій аусвайс не заглядав? — спитав Мурзін у Вовченка, котрий з вчорашнього дня став працювати кондуктором. — Ось дивись, — розкрив він його посвідчення і ткнув пальцем у графу німецького тексту, де було написано: «Цугфюрер».

— Сідайте, — запросив Барчевський.

— Ага, хлопці, — знову перебив їх Валентин. — як вам це подобається? Сьогодні зустрічає мене Коваленко, дає зрозуміти, що йому відомо, чим я займаюсь у депо, і проношу вступити до підпільної організації.

Вовченко і Гаджієнко перезирнулися.

— Хай це тебе не хвилює, — повагом почав Василь. — Коваленко залишений тут райкомом для підпільної роботи. Половина твоїх друзів — Полтавчук, Рачкован, Никифорович та інші — входять у його групу, те ж саме і на станції. Недавно ми раділися. Спочатку думали об'єднатися, а потім, подумавши, вирішили не робити цього. Чим більше буде підпільних груп, тим краще для нас і тим тяжче буде фашистам нас знищити. Однак обережність треба подвоїти. Давайте припинити ці часті і багатолюдні зустрічі. За язок зі мною будете тримати через брата Гришу, з Іваном — через Васю, з Савошиками — через Аліка, з Павлом — через Валентина. Подумайте, як краще сховати приймачі, які зараз є у Василя, Івана та Павла. І найголовніше — безпека Павла. Мало того, що його в будь-який момент можуть схопити німці, вчора хтось кинув у нього шматок заліза з даку нового депо. Довдайтеся, хто, і зробіть все для того, щоб це не повторилося.

— Все, що ти говориш, ми зробимо, — зупинив його Барчевський, коли мова зайшла про нього. — Однак, одну серйозну ділянку ми упустили, там нема наших людей.

— Не розумію, — здригнув плечима Іван. — Де нема наших людей?

— У поліції.

— А для чого нам поліція? Як вона має відношення до залізничників? — Тільки те, що слідує за нами і арештує залізничників. Одним словом, пропоную направити туди нашого товариша.

— Кого конкретно?

— Добре б такого, як Валько. Зубоскал, будь-кого розсмішить. Вміє, коли треба, прикинутися дурнем і шпиглом, не п'яніючи. Там багато про що можна довідатися. Як дивинися на це, Валентин?

— Хлопці! — ледь не плачучи, вигукнув Валентин. — Хоч вбийте, не підду. Не витримаю я серед цих злощасливців. Я ж витримаю! — обурився Барчевський.

— Досить сперечатися! — зупинив їх Вовченко. — Пошлемо туди Миколу.

— Якого?

— Лейтенанта з військовополонених, На тому й порішили.

12. НЕСПОДІВАНА ЗУСТРІЧ

Мовчки розходився народ з площі, де на шибениці під вартою німецьких солдатів залишилися повішені. Їх було троє: Петро Осетров, Георгій Лиходід і Роман Папасевич. Три механізатори з пристанційного села Одеськівки зволіли краще вмерти, ніж працювати на ворога. Довідавшись, що німці вирішили використати єдиний трактор, що залишився у колгоспі, вони загнали його в степову балку і перетворили в купу брухту.

Разом з усіма, опустили голови, йшли з площі Барчевський і Мурзін. Холодний дощ і пронизливий вітер примусив їх прискорити ходу. Товариші йшли по алеї вздовж залізничного полотна, коли з двору полклініки назустріч їм виплили дві жінки. «До чого знайоме обличчя! — подумав Барчевський, не в змозі відірвати погляду від однієї з них, і здригнувся, — Далегер! Не може бути! Звідки вона тут?» Поминувши жінок, Павло зупинився.

— Вала, — сказав він схвильовано.

Мурзін здивовано подивився на товариша. «Що з Павлом?» — подумав хлопцеві. В цей час жінка, за якою спостерігав Барчевський, подивилася в його бік. Очі їх зустрілися. «Вона!» — Павло майже не сумнівався у своїй здогадці. І все ж треба перевірити. Надто багато небезпек загрожало для нього ця зустріч.

— Іди непомітно за цією жінкою, — попросив він Валентина, — і не повертайся, доки не визнаєш, хто вона, звідки, де живе.

— Ну, що ти знаєш? — нетерпляче запитав він, ледь товариш з'явився на порозі.

— Звати — Аня. Прізвище — Далегер. Болгарка. Раніше жила в Бендерах. Тут опинилася при відступі, — і назвав її адресу.

Барчевський підійшов до вікна.

— Павло, я бачу, тебе дуже збентежила ця зустріч. Скажи, що треба робити? Чим я можу допомогти тобі?

— Ця жінка знає все моє минуле життя, може справити неприємності... Варто їй сказати німцям тільки одне слово...

— Так треба ж діяти! Чого ти стоїш?

— Що значить діяти? Вбити її? За що? Адже вона не сказала цього слова... А якщо скаже, буде пізно...

ФРЕДИНСЬКИЙ, керівник новонархангельських підпільників

13. «АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО»

Гаджієнко і Вовченко вирішували непосильне завдання, коли на порозі з'явився Барчевський.

— Виручай, Павло, — сказав Вовченко, — потрібні гроші.

— Багато?

— Дуже багато. Адже цих людей необхідно одягнути, нагодувати, дати документи. Зараз зима, один одяг скільки коштує. Ми вже всіх знайомих обібрали до нитки.

Барчевський розумів, про що говорили товариші. Мова йшла про організацію втеч військовополонених, що працювали на будівництві нового депо. Більшість з них, переодягнених з документами, підпільники відправляли поїздами до партизанів.

— Робити гроші, звичайно, можна. Тільки боюсь, ви не згодитесь на таку аферу, — і Павло розповів про свій план.

— Ой, не можу, зареготав Іван, — комерційна фірма «Павло Барчевський і К». Треба ж придумати таке. Ти знаєш, якщо Вася не заперечує, я згодний на цю аферу, але де ти знайдеш таких машиністів?

— Деякі уже самі натякали мені про це. А щодо комерції, уяви собі, у мене є деякий досвід. З живими капіталістами справу мав.

В суботу Барчевський провів перше організаційне засідання свого «акціонерного товариства». За накрытим столом у кімнаті Мурзіна сиділи п'ятеро машиністів і Павло — головуєчий.

— Таким чином, панове, перше організаційне засідання нашої фірми оголошує відкриття, — урочисто проголосив Барчевський. — Кон'юнктура цін, що склалася у нас і в румунській зоні окупації за Бугом, сприяє нашому починанню. Ціни німецької зони на продукти і товари у 2-3 рази вищі. Це значить, що перевезення кожної партії контрабанди буде давати членам фірми сто процентів чистого прибутку. З цього прибутку вам буде належати двадцять п'ять процентів, тобто 25 марок на 100 марок вкладення.

— Чому це так? — загуп утробним басом довгий, рясний машиніст. — А куди ж підуть останні 75 марок виручки?

— Мені, пане Ковальський, — спокійно відповів Павло.

— За що? Це ж грабіж, панове!

— По-перше, суко сказав організатор фірми, — прошу пана Ковальського припинити в моєму домі більшовицьку пропаганду. Хто вам дозволить називати тут капіталістичні

Паровозне депо, де працювали підпільники.

порядки грабійницькими? По-друге, треба зрозуміти таку просту річ, що правління фірми бере на себе витрати, зв'язані з призначенням нас на паровозі Голтинського напрямку. По-третє, воно бере на себе і безпеку вашої роботи по обидва боки німецько-румунського кордону. Нарешті я повинен віддати головний пакет акцій, — він багатозначно вказав великим пальцем правої руки собі за спину, у напрямку контори депо. — І останнє, ви повинні зрозуміти глибоку різницю між соціалістичними і капіталістичними порядками. За Радянської влади вас за таку діяльність посадять б за ґрати, зараз цей гешефт допускається при умові, якщо всі його учасники будуть поводитися тихо. Інакше, за законами капіталізму, сильний бере за горло слабкого.

— А це хіба не більшовицька пропаганда? — ехидно спитав Ковальський. — Та який же я слабкий? — витягнув він з-під столу пудові кулаки.

— Ви маєте дібно вагомий аргументи, які високо цінують ся при ладному порядку, — зневажливо промовив Барчевський. — Але вони вам не допоможуть, якщо я захочу перевести на Бахмалський чи на Кіровський напрям, або якщо німці подумують, що ви везете з Голти не мило, наприклад, а динаміт.

— Оце взяв за горло, так взяв, — шепнув хтось сусідові. — Ну, і грамотна халава.

(Далі буде).

„Зірка“ приймає поздоровлення

Минулої суботи в Будинку культури імені Калініна зібралися любителі футболу обласного центру на зустріч з гравцями «Зірки».

Зустріч відкрив голова обласної ради ДСТ «Авангард» т. Калустін. Начальник команди «Зірка» Г. В. Рудинський розповів про підсумки виступів кіровоградських спортсменів у XXX ювілейному чемпіонаті СРСР з футболу, відповів на численні запитання. Потім від імені футболістів присутніх у залі вітав капітан команди майстер спорту Анатолій Кравченко.

Голова обласної ради Союзу спортивних товариств і організацій т. Жученко вручив керівникам і гравцям команди грамоти обласного спорту, облпрофради та обласного комітету ЛКСМУ.

Представник редакції газети «Кіровоградська правда» М. П. Родохлеб повідомив про результати громадського опиту, за яким визначено кращих гравців команди. Приз кращого гравця було вручено воротарю Л. Колтуну, приз кращого захисника — А. Кравченку, кращого півзахисника — А. Товту, кращого нападаючого — В. Квасову, кращого бомбардира — М. Корольову.

Футбольний чемпіонат фінішував

Один з двох суботніх матчів на першість СРСР з футболу у вищій лізі визначив одразу двох перизерів. Зігравши в Тбілісі вничю (2:2) з місцевими динамівцями, московське «Торпедо» забезпечило собі бронзові медалі, а срібні завоювали їх земляки — спартаківці, в яких уже на той час було на очко більше. Футболісти ЦСКА в разі поразки торпедівців могли розраховувати на третє призове місце, але їм довелося стати четвертими.

В той же день із тим же рахунком зіграли в Одесі «Чорноморець» і мінське «Динамо». Цікаво, що рахунок 2:2 приніс і заключний, 330-й матч чемпіонату, який відбувся в неділю в Ташкенті, де зустрічалися «Пахтакор» і московський «Спартак». Два голи в цій зустрічі забив ташкентський нападаючий Бератор Абдураїмов, який всього в турнірі провів 22 м'ячі. Це найкращий в сезоні результат, але він був уже не першим. Напередодні тбілісець Георгій Гавашел теж забив два голи і його сума теж 22. Таким чином, обидва одержать призи газети «Труд».

Чемпіонами, як уже відомо любителям спорту, втретє підряд стали київські динамівці, які повторили досягнення команди ЦСКА, що виграла першість країни в 1946, 1947 і 1948 рр.

ПІДСУМКОВА ТУРНІРНА ТАБЛИЦЯ ХХХ ПЕРШОСТІ КРАЇНИ З ФУТБОЛА

	В	Н	П	М	О
«Динамо» (К)	21	15	2	58-25	57
«Спартак»	21	10	7	64-43	52
«Торпедо» (М)	18	14	6	60-32	50
ЦСКА	20	10	8	50-30	50
«Динамо» (М)	19	9	10	58-32	47
«Динамо» (Мн)	17	12	9	52-36	46
«Динамо» (Тб)	16	13	9	53-29	45
«Чорноморець»	11	16	11	47-49	38
«Нефчі»	13	12	13	42-48	38
«Локомотив»	10	17	11	35-39	37
«Зеніт»	10	14	14	35-49	34
СКА (РД)	11	11	16	44-48	33
«Зоря»	10	13	15	23-41	33
«Шахтар»	9	14	15	38-42	32
«Кайрат»	12	8	18	33-42	32
«Апарат»	11	9	18	34-46	31
«Пахтакор»	9	11	18	42-61	29
«Крила Рад»	9	11	18	24-45	29
«Торпедо» (Кт)	9	10	19	27-48	29
«Динамо» (Кд)	5	9	24	25-59	19

ПОКАЗУЄ КІРОВОГРАД

ВІВТОРОК, 19 листопада. Перша програма. 10.00 — «Вій». Художній фільм. (Кіровоград). 11.35 — Шкільний екран. Фізика для учнів 9 класу. «Елементи статистики». «Деформації». (К). 17.25 — «Наука. Вік XX». (Донецьк). 18.00 — «Трибуна депутата». Передача про роботу постійної комісії Новоукраїнської райради депутатів трудящих. (Кіровоград). 18.30 — Стучачам шкіль основ марксизму-ленінізму. Політекономія соціалізму. «Проблеми економіки в теорії В. І. Леніна». (М). 19.00 — Телевізії. (К). 19.20 — «Райдуга». Молодіжна програма. (Одеса). 20.00 — «Намалюй мені ніч». Естрадний концерт. (Львів). 20.30 — Інформаційна програма «Час». (М). 21.15 — Кіровоград мій чудовий. Телефільм. (Кіровоград). 21.30 — «ВіВ». Художній фільм. (Кіровоград).

Друга програма. 11.10

Літературний спектакль. Ч. Айтматов. «Материнське поле». (К). 21.00 — «Поєма двох сердець». Новий художній фільм (К). СЕРЕДА, 20 листопада. Перша програма. 10.00 — «Серце друга». Художній фільм. (Кіровоград). 11.35 — Шкільний екран. Історія для учнів 6 класу. «Середньовічне місто». (К). 17.40 — «Імения горде — трудіник». Першопрохідці Західного Донбасу. (Дніпропетровськ). 18.00 — «Піонерська естрада». (К). 18.30 — Телевізії. (К). 18.50 — «Пропангандист». Телевізійний журнал. (К). 19.20 — Наші оголошення. (Кіровоград). 19.30 — Першість СРСР з хокея «Динамо» (М). — «Спартак» (М). В перерві між таймами — кіровоградські вісті. (Кіровоград). 21.45 — Інформаційна програма «Час». (М). 22.15 — «Серце друга». Художній фільм. (Кіровоград).

Друга програма. 11.10

«Крібле, крабле, бум». Телефільм. (К). 22.15 — Концерт ансамблю народного танцю «Бахор». (К). ЧЕТВЕР, 21 листопада. Перша програма. 10.50 — «Радіопоміж». Кіножурнал. (Кіровоград). 11.00 — Художній фільм «Ноктюрн». (Кіровоград). 17.45 — «Водо-

провід на город». Мультифільм. (К). 17.55 — К. Шутенко. «Піонерський концерт». (Кіровоград). 18.15 — «Населення про щільві оборону». (М). 18.30 — «Телевізії. (К). 18.50 — П'ятирічку — дострокою. «Економісти за круглим столом». (К). 19.20 — Назустріч V з'їзду композиторів України. Концерт з творів українських композиторів. (Дніпропетровськ). 20.05 — Кіножурнал. (К). 20.15 — «Дізна Історія, схожа на казку». Науково-популярний фільм. (К). 21.20 — «Ноктюрн». Художній фільм. (Кіровоград).

ПОКАЗУЄ МИКОЛАЇВ

ВІВТОРОК, 19 листопада. 18.00 — Фільм для дітей. 18.30 — Слухачам шкіль основ марксизму-ленінізму. (М). 19.00 — Телевізії вісті. (К). 19.20 — Молодіжна програма «Райдуга». (Одеса). 20.00 — «Намалюй мені ніч». Естрадний концерт. (Львів). 20.30 — Програма «Час». (М). 21.15 — Художній фільм «Ранок розсудливої людини».

СЕРЕДА, 20 листопада. 17.50

Актуальний екран. 18.10 — Фільм для дітей. 18.30 — Телевізії вісті. (К). 18.50 — Телевізійний журнал «Пропангандист». (К). 19.30 — Хокей: «Динамо» (Москва) — «Спартак». 21.45 — Програма «Час». (М). 22.15 — Концерт.

ЧЕТВЕР, 21 листопада. 18.00 — Фільм для дітей. 18.15 — Населення про щільві оборону. (М). 18.30 — Телевізії вісті. (К). 18.50 — П'ятирічку — дострокою! «Економісти за круглим столом». (К). 19.20 — Концерт з творів українських композиторів. (Дніпропетровськ). 20.05 — Концерт художньої самодіяльності. 21.00 — Художній фільм «Тайговий десант».

БІОГРАФІЯ МІНЕРАЛІВ

ЯКІЙ ВІК нашої планети? Можна відповісти: Землі близько 10 мільярдів років, у всякому випадку, не більше. Визначили це з допомогою об'єктів, які мають певний період життя. Мова йде про довговічні природні радіоактивні речовини, такі, як уран. Постійні розпади у них менше однієї мільярдної на рік. Знаючи це, нескладно вихарувати дату народження Землі.

Ця властивість радіоактивних речовин використовується не тільки при пошуку і видобутку космічних частин. Для практичних цілей її успішно приміняють, наприклад, геологи. Відомо, що геологічний вік, звичайно визначається по відношенню залізання шарів гірських порід і швидкості їх відкладання. Знаючи швидкість розпаду радіоактивних ізотопів, що містяться в породах, і кількість накопичених продуктів, можна одержати цифри, які уточнюють геологічні дані.

Останнім часом увагу вчених привертає проблема визначення віку корисних копалин і метеоритів з допомогою слідов-треків, які лишилися в кристалах осколки ядер урану, що мимовільно (спонтанно) розлетілися. Ядра урану, які знаходяться в кристалі у вигляді домішок, у момент розвалу перетворюються в осколки, що летять в різні боки. Вони несуть з собою величезну енергію — до 150—200 мільйонів електрон-вольт. Її вистачає на те, щоб у великому об'ємі викривити і навіть зовсім зруйнувати

кристалічну решітку. Нанесені кристалу «каліцтва» можна побачити в електронний мікроскоп чи виявити травленням.

Фізики знали закон, за яким з часом розпадаються ядра урану. Визначивши кількість «каліців» (треків), вони знайшли кількість ядер, що розпалися за час існування мінералу. Виявилось, що можна незалежно розрахувати загальний вміст урану. Цих даних було достатньо, щоб знати час спонтанного розпаду. У більшості випадків це і є час життя самого мінералу чи метеориту. Таким чином був підрахований, наприклад, час життя природної слюди-мусковіта, добутої з копалин Сибіру. Виявилось, що він доживає 300 мільйонам років!

Дослідження треків дало вченим хороший метод геологічної космохронології. Але він має недолік. Треки — об'єкти принципово нерівномірні і при підвищенні температури легко можуть мимовільно «залікуватися». Мінерал, що пролежав у надрах Землі багато мільйонів років, міг не раз піддаватися сильному нагріванню. В результаті він видасть «фальшиву» інформацію — обчислений час буде не часом життя мінералу, а лише вказе на той момент в його біографії, коли температура піднімалася досить високо, щоб згладити процеси розвалу ядер. Так перед кристалографами виникла проблема термічної стійкості ядерних треків.

Цікаві результати одержані в Харківському державному університеті імені Гетьмана на кафедрі фізики кристалів, керуваної професором Яковом Гезуїном. Роботи, проведені разом з Всесоюзним науково-дослідним інститутом ядерної геохімії і геофізики, виявили ряд цікавих закономірностей. Виявилось, наприклад, що треки «залікуються» з різною швидкістю в залежності від того, як вони орієнтовані в просторі відносно елементів симетрії кристалу.

Фізики навчилися сортувати треки. Трек, що не зосім залікувався, вони не сплутають з тим, який не піддавався термічному впливові. Їм вдалося взяти, що кристал може зберігати «пам'ять» про зниклий трек. Якщо піддати травленню ділянку «колишнього» трека, на його місці одержується характерна плосковидна ямка.

Одержані результати різноманітні. Тут і відомості про те, що в межах трека, до його дошки, енергія дефектної ділянки розподіляється нерівномірно. І пояснено, чому трек, що залікувався, якщо він належить дуже тонкій пластинці мінералу і проходить через неї, при залікуванні розривається.

Все це дуже потрібно геологам. Для одержання відомостей про передісторію того чи іншого мінералу вони можуть тепер проводити складні дослідження. Наприклад, порівнюючи кількість і форму греків у викопному мінералі з треканими, одержаними штучним шляхом в аналогічному зразкові, можна скласти уявлення про температурні умови, в яких знаходилася дана ділянка земної кори тривалий час. А це вже направляє пошуки рудних копалин у певному напрямку.

Володимир САФРОНОВ,
Інженер,
(АН).

КАПРИЗИ КРОВІ

Кров часто називають «дзеркалом організму». Вона чутливо відгукується на всі відхилення від норми не тільки в самому організмі, а й зовнішньому середовищі. Аналіз крові і сьогодні залишається одним з найважливіших показників загального стану організму.

Близько 350 років тому вийшла скромна за оформленням і обсягом книга, що викликала переворот в галузі біології. Автором її був англійський природознавець Уільям Гарвей. Гарвеєвське обчислення кількості крові, яка проходить через серце, було, мабуть, першою серйозною спробою застосування точних наук у біології. З того часу ця співдружність більш чи менш успішно тривала на різних етапах розвитку біології. Проте лише ХХ століття дало дивовижно могутній вибух нових ідей на стику математики, фізики, хімії і біології. Сучасні фізико-хімічні методи стали доступними біологам завдяки застосуванню високочутливої апаратури.

Використання фотоелектронних приладів дозволило біофізикам зареєструвати надслабке свічення живої матерії. В 1961 році професор Московського університету Борис Тарусов із своїми співробітниками виявив надслабке свічення клітин і органів тварин. Ученим вдалося одержати унікальну інформацію про фізико-хімічні явища в клітині і цілому організмі, не порушуючи його цілісності.

З тих пір пройшло сім років. За цей час одержані нові відомості про деякі інтимні сторони життєдіяльності живих структур. Вдалося виявити, наприклад, що рівень надслабкого свічення тварин, вражених пух-

линами, нижчий, ніж у здорових. Це явище зв'язали з низьким рівнем автоокислювальних реакцій в ліпідних — жироподібних компонентах пухлини. Дослідження шурів виявило цікаві закономірності в перерозподілі антиоксидантів — речовин, що контролюють рівень окислювальних реакцій в ліпідах клітини. Гадали, що перенесення цих речовин в організмі хворої тварини здійснюється потоком крові.

Стало ясно, що вивчення надслабкого свічення крові при злоякісному рості являє великий інтерес. Були зроблені спроби виміряти надслабкі світлові потоки від цільної крові. Однак довгий час це не вдавалося. Деякі біологи вважали, що відсутність свічення пояснюється поглинанням світлових квантів окремими компонентами крові, зокрема, гемоглобіном.

І ось недавно в біофізичній лабораторії професора Тарусова кандидатів біологічних наук Армену Закарян вдалося зареєструвати надслабке свічення плазми і сироватки крові. Виявилось, що плазма і сироватка дають дуже слабке свічення у видимій ділянці електромагнітного спектру при температурі 40 градусів Цельсія. Сироватка крові контрольних шурів мала більш високий рівень надслабкого свічення, ніж сироватка тварин-пухлиносців. Вдалося експериментально прослідкувати, як міняється надслабке свічення сироватки крові під час злоякісного росту.

Поки що експерименти не вийшли з стін лабораторії. Ще далеко не ясно, яке істинне значення крові в механізмі виникнення і розвитку злоякісних пухлин. Однак проведені дослідження дають підставу говорити про те, що метод надслабкого свічення є перспективним для діагностики злоякісних новоутворень.

Ярослав ДОСКАЧ,
Роберт КОРОТКИЙ,
(АН).

„СЕЙСМОДИН“ ЗАМІНИТЬ ВИБУХИ

Економічний спосіб заміни вибухових методів сейсморозвідувальних корисних копалин запропонували вчені і спеціалісти харківського Всесоюзного науково-дослідного і проектно-конструкторського інституту електроапаратів. Вони створили оригінальний пересувний пристрій «сейсמודин», здатний передавати в землю потужні механічні імпульси за рахунок взаємодії електричного струму з магнітним полем. І це робиться прямо з поверхні, без буріння свердловин.

Випробування показали цілковиту придатність пристрою для сейсморозвідувальних робіт.

Г. МАГАЛЬНИК,
кор. РАТАУ,
м. Харків.

ЯКОЮ частиною мови є слово-іменником, прикметником, дієсловом? Це легко визначить будь-який школяр. Але для «електронного мозку» — проблема не проста. А такий аналіз потрібний для автоматичного перекладу. Чи не можна ввести в машину пам'ять всі частини мови у всіх граматичних формах? Виявляється, не можна. Тоді машини доведеться мати окремо не тільки зі словом, а й з усіма його формами, з усіма відмінковими закінченнями слова. Пам'ять машини збільшиться у стільки разів, скільки відмінків у російській мові, — в шість, потім ще в два рази (однина і множина), ще в три рази за кількістю родів. Звичайне

ЕЛЕКТРОННИЙ МОВОЗНАВЕДЕць

слово займе в 36 разів більше місця.

Щоб навчити машину розрізняти частини мови, радянський інженер Герольд Белоногов та Іні Давидовіч довели розробити систему, вдавнивши, як це часто буває, до аналогії з людською практикою. В подібних випадках людина користується запасом знань, що є у неї. Необхідно було так само «виховати» й машину, щоб вона не ставала в безвихідь при зустрічі з незнайомим словом, а «обдумувала» його, користуючись своїми знаннями.

Алгоритм, розроблений для цієї мети, працює так. Слово тексту машина аналізує «з кінця», з кінцевих букв, які найбільш характерні для тієї чи іншої частини мови. У слові машина відділяє дві останні букви, зрівнює їх з відомостями, що зберігаються в її пам'яті, і заносить висновок у комірку для запису результату.

Вірогідність того, що машина правильно визначить характер слова лише по двох буквах, досить низька: часто різні частини мови починаються на однакові букви. Наприклад, іменник «королів» і дієслово «сплю». Машина перед цєю труднощі «не розгублюється» і перевіряє, скільки в слові букв — більше чи менше двох. Якщо не більше — ясно, що це прикметник, частка чи сполучник. Висновок заноситься в комірку пам'яті, де зберігаються результати аналізу. Якщо ж букв більше двох, машина відляє третю і четверту від кінця і знову «здумується», куди відносити слово, зрівнюючи уже чотири його букви з чотирма буквами ознак граматичних класів.

Віктор АЛЬШВАНГЕР,
(АН).

Експериментальний проект багатопверхового будинку опрацювали московські архітектори Центрального науково-дослідного і проектного інституту учбових будівель. В одному такому будинку зможуть жити 6 тисяч чоловік.

Економісти інституту підрахували, що на будівництво будинку і його дальшу експлуатацію буде витрачатися коштів набагато менше, ніж на сучасні «низькорослі» будинки з такою ж кількістю мешканців. За проектом у будинку передбачено мати одно-, дво- і трикімнатні квартири. В жилих приміщеннях — вбудовані меблі, музичний комбайн з радіоприймачем, телевізором, магнітофоном. Хазяйки залишаються задоволені устаткуванням кухні — тут буде електрична плита, холодильник, мийка і шафа для сушіння і зберігання посуду. На першому поверсі будинку і далі через кожні 28 поверхів розмістяться кафе, буфети, клубні приміщення, кімнати відпочинку. Поряд з будинком знаходиться громадський центр, дошкільний комбінат на 650 дітей, школа-десятирічка на 1200 учнів, при якій буде інтернат на 300 місць. Тут же планується мати зимовий сад і плавальний басейн.

Автори проекту вважають, що такі будинки доцільно споруджувати по 6—10 будівель поблизу один від одного. Це дозволить краще забезпечити мешканців побутовими послугами.

На знімку: макет нового багатопверхового жилого будинку.

Фото Р. АЛФІМОВА,
(АН).

ОДЯГ ЗОЛОТИХ ПОЛІГОНІВ

Щоб прискорити відтавання мерзлих порід, співробітники Всесоюзного науково-дослідного інституту золота і рідкісних металів (м. Магадан) використовують на полігонах пріску «Експериментальний» поліамідну і поліетиленову плівки. Матеріали досліджень дозволили скласти інструкцію по застосуванню плівкового покриття для прискорення відтавання порід і сповільнення їх промерзання.

В експерименті використовувалася нестабілізована поліетиленова плівка товщиною до 0,08 міліметра.

Відтавання порід під плівками почалося в середині квітня, днів на 20 раніше, ніж у природних умовах. Глибина відтавання виявилася у 2,4 раза більша, ніж на відкритих площах. Глибше протавання спостерігалось під плівкою, натягнутою на дугові спори; дещо нижче — на валки з породи.

За останні два роки на одній ділянці в Забайкаллі площа застяття складала 65 тисяч квадратних метрів, і продуктивність драги збільшилася в два рази.

Олександр МАМАЄВ,
(АН).

І В БУРЮ, І В ШТОРМ

На морі шторм. Величезні хвилі б'ють об борт корабля. Судно, забите дослідженнями морського дна, змушене через сильну бовтанку припинити роботи. Нічого не робить екіпаж. Йде час — люди змушені «ждати погоди». А чи не можна сконструювати такий корабель, котрий міг би і в бурю, і в шторм продовжувати дослідження?

Відповідь на це питання дав голландський інженер-суднобудівник Я. Стенгер. Він сконструював унікальний

корабель з двома корпусами, між якими, нижче ватерлінії, обладнані два додаткових кіля — вони ніби «гасять» силу хвилі. Модель судна, сконструйованого Стенгером, пройшла випробування в спеціальному басейні в місті Вагенинген. Випробування показали, що корабель з двома корпусами піддається бовтанці вдвічі менше, ніж звичайне судно, і може здійснювати роботи у відкритому морі при вітрі силою до 6 балів.

Спортсмени-автомобілісти Львівського автоклубу ДТСААФ побудували гоночний автомобіль за кресленнями свого однолюбника — інженера заводу мототелоспидів Володимира Мазиріна. На машині встановлено двигун чехословацького виробництва ЕССО-500. Автомобіль може розвивати швидкість до 170 кілометрів на годину.

На знімку: члени автоклубу брати Михайло і Володимир Феньови готують машину до випробувань.
Фото Б. КРИШТУЛА,
(АН).

НАША АДРЕСА І ТЕЛЕФОНИ

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.
Телефони: секретаріату — 2-45-35, відділів — 2-45-36.

«МОЛОДОП КОМУНАР» — орган Кіровоградського обкома ЛКСМУ, г. Кіровоград.

Редактор В. ПОГРІБНИЙ.